

Економіка виробництва

Ліневич А.С

22 січня 2017 р.

Зміст

1	Лекція 1. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності	2
1.1	Напрями діяльності підприємства	2
1.2	Самостійність підприємства	3
1.3	Загальні принципи господарювання в Україні	3
1.4	Статутний фонд підприємства	4
1.5	Правові форми організації коропративних підприємств	4
1.5.1	Акціонерні товариства та їх види	4
1.5.2	Товариство з обмеженою відповідальністю	5
1.5.3	Повне товариство	5
1.5.4	Командитне товариство	5
1.6	Об'єднання підприємств та їх види	5
1.6.1	Договірні об'єднання	5
1.6.1.1	Асоціація	5
1.6.1.2	Корпорація	6
1.6.2	Статутні об'єднання	6
1.6.2.1	Консорціум	6
1.6.2.2	Концерн	6
1.6.3	Інституційні об'єднання	6
1.6.4	Інші форми об'єднань	6
1.7	Домашнє завдання	7

Лекція 1. Підприємство як суб'єкт підприємницької діяльності

1. Економіка підприємства. Поняття, цілі та напрями.
2. Правові основи функціонування підприємства.
3. Класифікація підприємств.
4. Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств.

Економіка підприємства — розглядається як наука про забезпечення активності виробництва, шляхи і методи досягнення підприємством найбільших результатів за найменших витрат.

Метою вивчення курсу є формування сучасного економічного мислення в системі соціально-економічних процесів, які відбуваються на підприємстві за ринкових умов господарювання.

Підприємство — це самостійна господарська організація створена і зареєстрована у встановленому законному порядку для здійснення господарської діяльності з метою:

- задоволення потреб споживача;
- отримання прибутку;
- задоволення соціальних потреб суспільства (напр. створення робочих місць).

1.1 Напрями діяльності підприємства

Основні напрями діяльності підприємства:

- виробничий;
- комерційний;
- інвестиційний;
- фінансовий;
- інноваційний;

Відповідно до законодавства існують такі напрями діяльності підприємства:

1. звичайна діяльність;
2. надзвичайна або форс-мажорна діяльність;

Звичайна діяльність поділяється на такі види:

1. операційна діяльність (основна діяльність);
2. інша операційна діяльність (напр. оренда активів).

1.2 Самостійність підприємства

Підприємство має *економічну* та *юридичну* самостійність.

Економічна самостійність — це самостійне вирішення підприємством основних питань економічної діяльності:

- Що виробляти?
- Як виробляти?
- Для кого виробляти?
- За якою ціною продавати?

1.3 Загальні принципи господарювання в Україні

1. Забезпечення економічної багатоманітності та рівний захист державою усіх суб'єктів господарювання.
2. Свобода підприємницької діяльності.
3. Обмеження державного регулювання економічних процесів.

Ринкові відносини забезпечують рівний розвиток усіх форм власності.

Чим менше держава втручається в економічну діяльність тим краще. Держава створює умови для економічної діяльності.

Відносини в сфері господарювання регулюються наступними документами:

1. Конституція України (28 червня 1996 року).
2. Господарський кодекс України.
3. Інші законодавчі акти.

Господарський кодекс України (2003). Встановлює правові основи господарської діяльності які базуються на різноманітності суб'єктів підприємницької діяльності різних форм та власностей, має на меті забезпечення зростання ділової активності, розвиток підприємництва, тощо.

Кодекс законів про працю України регламентує основні взаємини у сфері ви-

окристання найманої праці в Україні (1971)¹

Статут — це установчий документ основі якого діє підприємство. Статут встановлюється засновником і власником майна організації як обсяг правил, що регулюють її правові стан відносини пов'язані з внутрішнім управлінням, стосунки з іншими організаціями чи громадянами.

Колективний договір — це угода між трудовим членством в особі профспілки та адміністрацією або власником підприємства, яка щорічно переглядається і регулює економічні і трудові відносини на підприємстві.

1.4 Статутний фонд підприємства

Статутний фонд — це сума вкладів засновників та учасників господарського товариства. Може вноситись як грошовими коштами так і майном.

В залежності від способу утворення статутного фонду в Україні діють:

- унітарні одноосібні підприємства;
- коропративні підприємства.

1.5 Правові форми організації коропративних підприємств

Більшу частину корпоративних підприємств складають господарські товариства таких організаційно-правових форм:

- товариство з обмеженою відповідальністю (ТОВ);
- акціонерне товариство;
- товариство з додатковою відповідальністю.

1.5.1 Акціонерні товариства та їх види

Акціонерне товариство — це господарське товариство, що має статутний фонд, поділений на рівну кількість акцій однакової номінальної вартості і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майом товариства, а акціонери в межах вартості належних їм акцій.

Публічне акціонерне товариство (ПАТ) — може здійснювати публічне і приватне розміщення акцій.

¹Посилання на “Кодекс законів про працю України” — <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>. Закон про створення кодексу був виданий у 1971 році, а перша редакція кодексу (зміни щодо надання допомоги під час вагітності та декретної відпустки) з'явилась у 1973 році.

Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) — може здійснювати лише приватне розміщення акцій, та не може мати більше 100 осіб.

1.5.2 Товариство з обмеженою відповідальністю

Товариство з обмеженою відповідальністю — господарське товариство що має статутний фонд поділений на певні частки і несе відповідальність за своїми зобов'язаннями тільки своїм майном, а учасники товариства лише у межах своїх вкладів

1.5.3 Повне товариство

Повне товариство — це господарське товариство всі учасники якого відповідно до укладеного ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

1.5.4 Командитне товариство

Командитне товариство — це господарське товариство *один або декілька учасників* якого відповідно до укладеного ними договору здійснюють підприємницьку діяльність від імені товариства і несуть додаткову солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном, а *інші учасники* присутні в діяльності товариства несуть відповідальність лише за своїми вкладами.

1.6 Об'єднання підприємств та їх види

Об'єднання підприємств — це господарська організація утворення з двох або більше підприємств з метоб координації їх виробничої, наукової та іншої діяльності для вирішення спільних завдань.

1.6.1 Договірні об'єднання

1.6.1.1 Асоціація

Асоціація — договірне об'єднання створене з метою постійної координації господарської діяльності шляєм централізації однієї або декількох управлінських або виробничих функцій для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціацій. Асоціація не має право втручатись у господарську діяльність підприємств.

1.6.1.2 Корпорація

Корпорація — договірне об'єднання в якому його учасникам делегують окремі повноваження централізованого регулювання певного виду діяльності органами корпорації.

1.6.2 Статутні об'єднання

1.6.2.1 Консорціум

Консорціум — тимчасове статутне об'єднання для досягнення його учасниками певної спільної господарської мети, реалізації цільових програм та інфраструктурних проектів.

1.6.2.2 Концерн

Концерн — статутне об'єднання підприємств на основі їх фінансової зацікавленості від одного або групи учасників з централізацією функцій господарської діяльності.

1.6.3 Інституційні об'єднання

Промислово-фінансові групи (ПФГ) — це об'єднання підприємств яке за рішенням кабміну на певний строк з метою реалізації державних програм, розвитку пріоритетних галузей виробництва і структурною побудовою економіки України. В складі ПФГ визначається головне підприємство яке діє від його імені (часто це банк).

Холдинг — це підприємство яке володіє контрольним пакетом акцій інших підприємств. Дослівно сукупність материнської компанії та контрольованих утримуваних (від *англ. hold* — тримати, утримувати) нею дочірніх компаній.²

1.6.4 Інші форми об'єднань

Картель — це договірне об'єднання підприємств переважно однієї галузі для регулювання збуту виготовленої продукції.

Синдикат — це різновид картельної угоди згідно з якою створюється спільний канал збуту товарів за однаковими цінами.

²Уточнення з Wikipedia. “Холдинг — Вікіпедія” — <https://uk.wikipedia.org/wiki/Холдинг>

Трест — монополістичне об'єднання підприємств.

1.7 Домашнє завдання

Концесія — договір про передачу природних багатств підприємств, інших господарських об'єктів, що належать державі чи місцевим органам влади в тимчасову експлуатацію іншим державам, *іноземним* фірмам, тощо.³

Концесіонер — суб'єкт підприємницької діяльності, який на підставі договору отримав концесію.

Франчайзинг (фр. *franchise* – пільга, привілей) — це форма співпраці між юридично та фінансово незалежними сторонами (компаніями та/або фізичними особами), в рамках якої одна сторона (франчайзер), що володіє успішним бізнесом, відомою торговою маркою, ноу-хау, комерційними таємницями, репутацією та іншими нематеріальними активами, дозволяє іншій стороні (франчайзі) користуватися цією системою на певних умовах.⁴

³“Концесія — Вікіпедія” — <https://uk.wikipedia.org/wiki/Концесія>

⁴“Франчайзинг — Вікіпедія” — <https://uk.wikipedia.org/wiki/Франчайзинг>